

Gebogen kantmos duikt op in de Nederlandse natuur

Henk-Jan van der Kolk, Bryologische en Lichenologische WerkGroep

Er zijn maar een paar soorten exotische mossen die in Nederlandse natuurgebieden voorkomen. Recent is er in De Wieden een voor Nederland nieuwe exotische soort gevonden: gebogen kantmos (*Lophocolea bispinosa*). Waar komt deze soort vandaan en kan het in de toekomst inheemse soorten gaan verdringen?

Portret van een nieuwkomer

Gebogen kantmos is een klein bebladerd levermos dat zich van andere kantmossen onderscheidt door de gekromde tweetoppige blaadjes. Op het eerste gezicht lijkt dit mos daardoor eigenlijk meer op gewoon maanmos (*Cephalozia bicuspidata*), maar bij die soort ontbreken onderblaadjes. Net als andere kantmossen heeft ook gebogen kantmos een aromatische mossige geur. De kruipende stengeltjes vormen een onsamenhangend matje. Gebogen kantmos komt oorspronkelijk voor in Zuidoost-Australië en Nieuw-Zeeland. Hier komt het voor in veel verschillende biotopen, van zeeniveau tot ongeveer 1600 meter hoogte, en zowel in als buiten het bos. In bossen groeit gebogen kantmos vaak op sterk verrot hout of op houtsnippers. Buiten het bos groeit het meestal op de grond op vochtige standplaatsen, bijvoorbeeld op drassige plekken of langs de waterkant.

Gebogen kantmos in Nederland en Europa

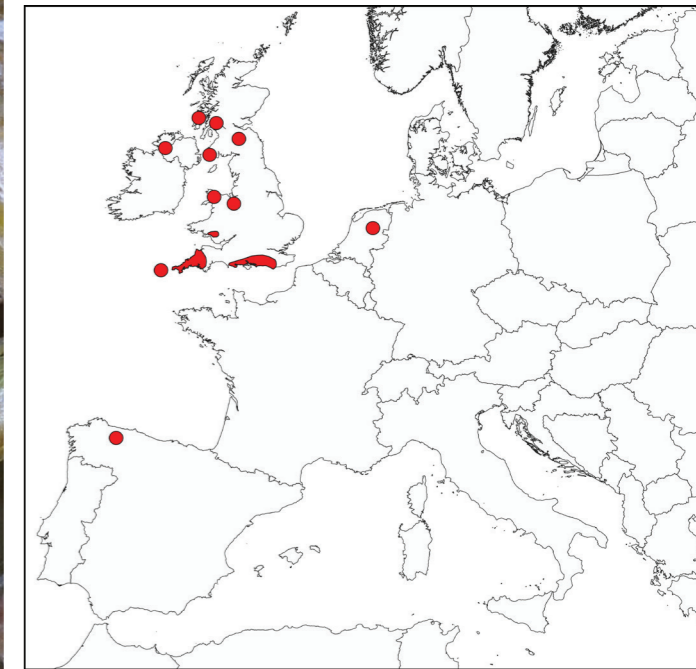
Het eerste exemplaar van gebogen kantmos in Nederland werd gevonden in een veenmosrietland in De Wieden. Het milieu, een vochtige kalkarme groeiplaats, past goed bij de soort. De oorsprong van de Nederlandse groeiplaats ligt waarschijnlijk in Engeland. Daar komt gebogen kantmos al tientallen jaren voor en in het zuiden is de soort plaatselijk ingeburgerd. Het mos groeit in Engeland op kalkarme, zandige, venige of lemige grond, bijvoorbeeld op paadjes. Vermoedelijk is de soort in Engeland op twee plaatsen onafhankelijk geïntroduceerd, in de jaren '60 op de Scilly-eilanden en in de jaren '70 op het eiland Colonsay. Pas in de laatste 30 jaar heeft het zich verder uitgebreid. Het vermoeden is dat gebogen kantmos, net als andere exotische mossen, is aangevoerd met planten en bomen voor botanische tuinen of voor de tuinbouw. Buiten Groot-Brittannië is er in Europa alleen één vondst bekend in Spanje.

Gebogen kantmos. (Foto: Henk Siebel)

Gebogen kantmos. (Foto: Henk Siebel)

Verspreiding van gebogen kantmos in Europa.

Exotische en invasieve mossen in de Nederlandse natuur

Gaaf kantmos (*Lophocolea semiteres*), geelsteeltje (*Orthodontium lineare*) en grijs kronkelsteeltje (*Campylopus introflexus*) zijn exotische mossen die al langer in de Nederlandse natuur voorkomen en ondertussen duidelijk zijn ingeburgerd. Grijs kronkelsteeltje (*Campylopus introflexus*) is verreweg het meest schadelijk, doordat het grote aaneengesloten verstikkende matten vormt in stuifzanden. Niet geheel toevallig komen deze drie soorten (hoewel verder verspreid over het zuidelijk halfrond) ook voor in Australië en Nieuw-Zeeland. Delen van deze regio op het zuidelijk halfrond hebben een gematigd zeeklimaat dat vergelijkbaar is met Nederland. In Engeland zijn er nog meer exotische mossen bekend die oorspronkelijk uit deze regio komen, zoals bijvoorbeeld *Calyptrochaeta apiculata* en *Henediella macrophylla*. Het is dus mogelijk dat in de toekomst meer exotische mossen ook Nederland weten te bereiken.

Risico's gebogen kantmos

Het is waarschijnlijk dat gebogen kantmos zich in de loop van de tijd op meer plekken in Nederland gaat vestigen. Omdat de soort in het oorspronkelijke verspreidingsgebied en in Engeland in allerlei milieus groeit, zal de soort niet beperkt blijven tot veenmosrietland, maar waarschijnlijk ook andere vochtige kalkarme plekken koloniseren. Gebogen kantmos is een kleine mossoort die weinig concurrentiekrachtig is. Het vormt meestal dunne losse matten en geen verstikkende mostapijten. Naar verwachting zal deze soort dan ook niet invasief worden en niet of nauwelijks andere soorten verdringen. De komende tijd zal moeten blijken of de soort zich in Nederland kan handhaven en in hoeverre het andere gebieden kan koloniseren.

Verder lezen

Aptroot, A., 2023. Gebogen kantmos, *Lophocolea bispinosa*, een nieuw exotisch levermos in Nederland.

Buxbaumia 127: 44-45.

